

Nationellt bedrägericenter

Intressant just nu om bedrägerier

Juni 2016

Diarienummer: A116.272/2015

I sommar slutar jag min anställning vid Polisen efter 42 händelserika år, de sista nio åren har till 100 % ägnats åt bedrägerier. Det har varit en stor förmån att få vara med och bygga upp Polisens Nationella Bedrägericentrum, NBC, och under tre år haft ett nationellt uppdrag att förebygga bedrägerier.

Hur har det då gått, hur många brott har vi kunnat förebygga? Bedrägerierna fortsätter ju att öka totalt, även om vi på flera områden kan se en stagnering, om än på en hög nivå.

Vi har dock lyckats öka den allmänna medvetenheten om bedrägeriproblematiken och jobbar alltmer strukturerat med samhällets ledande aktörer.

Jag vill hävda att grundorsaken till de skenande bedrägerierna är att vårt moderna samhälle ger bedragare helt nya och globala arenor att verka inom. Främst gäller det teknikutvecklingen på it-området och förändrade köp- och kommunikationsvanor.

Tanken svindlar när jag tänker tillbaka på den hisnande tekniska utvecklingen, innan vi fick den kommunikationsteknik vi idag tar för given. Det är faktiskt inte så länge sedan många av oss levde i ett annat samhälle, vilket skulle kunna kallas FI (Före Internet).

Hur var det egentligen, visst skickade man handskrivna meddelanden, vilka en myndighet som kallades för Postverket sedan transporterade ut till mottagaren? De gamle påstår bestämt att förr i tiden användes telefoner uteslutande till att ringa med, enligt obekräftade uppgifter från forntidsforskare var telefoniapparaterna fastskruvade i väggen av en myndighet som hette Televerket. Adressboken uppdaterades årligen genom ett jätteutskick av flera kilo kataloger, delvis inaktuella redan när de trycktes. Behövde man telefonera när man befann sig ute på stan, fanns det en slags små kurer innehållande städiga telefonapparater, vilka slukade mynt i rasande fart när man ringde rikssamtal.

Och betalning, när använde du senast kontanter? Om du idag dristar dig till att besöka ett bankkontor och dessutom medför kontanter du vill sätta in, är risken stor att du utlöser ett storlarm och att polis tillkallas. Under alla förhållanden måste du noggrant redogöra för hur du kommit över kontanterna, eftersom bruk av kontanter nästan blivit synonymt med skumraskaffärer och penningtvätt.

Sammanfattningsvis befinner vi oss mitt i en teknikrevolution som gett oss oanade möjligheter till kommunikation och konsumtion, men den har också baksidor. För bedragarna ger den nya tekniken oanade möjligheter, speciellt som samhällets skyddsnät samt lagar och regler inte hänger med i

utvecklingen. Detta ställer oss inför stora utmaningar.

POLISEN BORDE UTREDA BORT BEDRÄGERIERNA

Jag konstaterade redan 2007 att bedrägerierna inte kunde utredas/lagföras bort, inte enbart. Självklart ska bedrägerier i möjligaste mån utredas och gärningsmännen åtalas, men redan den oerhört stora mängden (2015 anmäldes mer än 180.000 bedrägeribrott) gör att polisen inte hinner med. Den logiska slutsatsen blir att bedrägerierna måste förebyggas, frågan blir då hur detta ska ske.

POLISEN MAKTLÖS?

Rubriken är faktiskt riktig, polisen kan göra mycket men har ytterst små möjligheter att fatta de stora nödvändiga strukturella besluten för att begränsa bedrägeribrottsligheten. De som kan göra detta är främst näringslivet, bank- och betalningsaktörerna, statsmakterna och olika myndigheter. Vår påverkan på de stora systemen blir därför indirekt, det gäller att visa på problemen och komma till samförstånd om hur bedrägeribrotten ska förhindras.

Så här jobbar vi med bedrägeripreventionen på NBC, Polisens Nationella Bedrägericenter:

Kunskap: Det är viktigt att folk har kunskap om bedrägerimodus och hur man bör agera för att

minska riskerna för att bli utsatt, samt hur man gör om man ändå drabbas.

Vi arbetar genom sociala medier via vår Facebook-sida "Polisen Bedrägeri", som nu har mer än 25.000 följare. Våra inlägg får olika genomslag, de brukar variera mellan 10.000 och 750.000 besök, allt efter hur engagerande ämnet är.

På vår mycket uppskattade externa sida – www.bestrid.nu – finns all information man behöver om hur man bestrider bluffakturor.

Vi har t.o.m. lyckats få in en kortfilm om bluffakturor på TV:s Anslagstavlan, för att nå en målgrupp som inte är så flitig internetanvändare.

Ett unikt folkbildningsprojekt genomförs i samverkan med PRO, SPF Seniorerna och Brottsförjouren. De och andra studieförbund genomför studiecirklar med ett material vi producerat, tre träffar där man ser filmer med typiska bedrägerisituationer som äldre riskerar att utsättas för. Deltagarna får dessutom öva sig i att agera på rätt sätt när de identifierat en typisk bedrägerisituation, t.ex. be om legitimation innan de släpper in en okänd i sin bostad.

Vidare är vi flitiga aktörer i media, såväl tryckta tidningar som radio/tv och olika internetkanaler, poddar och allt vad de numera kallas. Utöver att vi sprider kunskap till allmänheten, påverkar media-exponeringen företag, myndigheter och t.o.m. statsmakerna att agera i rätt riktning.

INFRASTRUKTUR

Ingen bro byggs utan skyddsräcken, järnvägsövergångar har signaler och bommar. Det digitala samhället har utvecklats så snabbt att nödvändig infrastruktur i flera fall saknas eller är föråldrad. Det saknas en central aktör (näringslivet kräver t.o.m. att det ska vara en myndighet) som ansvarar för identitetshandlingar och kontrollerar hela processen från ansökan till utfärdande. Antalet identitetshandlingar är för stort och det är svårt och tidsödande att kontrollera äktheten.

Bankkortens PIN-kod får absolut inte förvaras i närheten av kortet, samtidigt kräver systemet att CVV-koden ska vara väl synlig på kortets baksida. Därför ser vi just nu en mycket kraftig ökning av missbruk av kortuppgifter genom obehöriga köp, särskilt i utlandet. Världen är gränslös, det tar bara sekunder för stulna kortuppgifter att färdas till andra sidan jordklotet.

Alla dessa frågor jobbar vi med, tillsammans med samhällets ledande aktörer på respektive område. Polisen kan som sagt inte besluta vilka förändringar de ska genomföra, men vi tittar gemensamt på problemen och förutsätter att de som goda samhällsmedborgare har ett starkt intresse av att göra vad de kan för att minska bedrägerierna.

Det har varit mycket stimulerande och spännande att arbeta med dessa frågor och utveckla samverkan med nu lämnar jag stafettpippen till nya krafter och kommer fortsättningsvis med spänning att följa utvecklingen från läktaren.

Intern kontaktuppgift

Gäller för anställda inom Polismyndigheten
nationellt-bedragericenter.stockholm@polisen.se

Extern kontaktuppgift

Nina Jelter & Nicklas Allvin, Analytiker
nina.jelter@polisen.se
nicklas.allvin@polisen.se